

בע"ה
טהרת הלשון, שכבה צעירה
שיעור 11, מתבוננים ובונים, אני בוחר איך לדבר
מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

11. אני בוחר – איך לדבר

מתבוננים ובונים

שכבה צעירה

הרציונאל:

לאחר שהגדרנו לתלמידים את עיקרי האיסורים (בשיעור "לשונות שונות") ועסקנו בחשיבותן של מילים חיוביות (בשיעור "מילה טובה או שתיים"), בשיעור זה נתרגל ונסכם את החומר הנלמד באמצעות משחק רביעיות.

המשחק מורכב מארבעה נושאים של דיבור אסור: לשון הרע, רכילות, הוצאת שם רע ואבק לשון הרע, ומשישה נושאים נוספים של דיבור חיובי: דיבור מעודד, לשון תפילה, דיבור של קדושה, דיבור מברך, דיבור של מצווה ודיבור מותר (סתמי).

מטרת ריבוי הנושאים בדיבור החיובי היא להפגיש את התלמידים עם מבחר גדול של מילים חיוביות, כמענה לטענה הרווחת כי מרבית איסורים אי אפשר לדבר. מסופר על ה"חפץ חיים" שהיה דברן גדול ואף על פי כן מעולם לא דיבר דיבור אסור.

אנו מתפללים שנזכה אנו לנצור לשוננו מרע ומתוך כך נזכה להחדיר בילדים הרכים ערך נעלה זה.

המטרות:

- התלמידים יתרגלו את הלכות טהרת הלשון.
- התלמידים יתרגלו סוגים שונים של דיבור חיובי.

מבנה השיעור:

- שלב א': צורי השתקן (מליאה)
- שלב ב': משחק רביעיות - טהרת הלשון (קבוצות)
- סיכום: אני בוחר איך לדבר (עבודה יחידנית)

ההכנות הנדרשות:

- יש להכין עשר רצועות בריסטול ולכתוב עליהן את עשרת הנושאים שבמשחק הרביעיות.
- יש לצלם את כרטיסי המשחק (נספח 1) כמספר הקבוצות בכיתה.
- יש לצלם משימת סיכום (נספח 2) כמספר תלמידי הכיתה.

מהלך השיעור:

שלב א': צורי השתקן (מליאה)

- נתלה על הלוח את עשר רצועות הבריסטול.
- נקרא לתלמידים את הסיפור. נעצור לפני כל סוגריים ונבקש מהתלמידים להשלים את החסר על פי הרצועות שתלויות על הלוח.

בע"ה
טהרת הלשון, שכבה צעירה
שיעור 11, מתבוננים ובונים, אני בוחר איך לדבר
מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

- לאחר כל תשובה נסמן את רצועת הבריסטול המתאימה. נשתמש בשני צבעים : צבע אחד לנושא חיובי וצבע אחר לנושא שלילי.
 - נספר :
- צורי הוא ילד בגילכם וגם הוא למד כמוכם על טהרת הלשון.
הוא למד שלדבר רע על חבר זה (לשון הרע), ולספר לחבר משהו רע שמישהו אמר זה (רכילות).
אפילו לעשות פרצוף מזלזל זה (אבק לשון הרע), ובוודאי שאסור להמציא שקרים על מישהו כי זה נקרא (מוציא שם רע).
צורי לא רצה לדבר דברים אסורים אז רוב הזמן הוא פשוט שתק.
צורי לא ידע שאפשר לדבר דיבור של (מצווה), שאפשר לשמח חבר בדיבור (מברך), ושאפשר לעזור עם דיבור (מעודד). צורי לא ידע שאפשר לדבר בלשון (תפילה), ושיש דיבור קדוש - דיבור של (קדושה). יש אפילו מילים שהן לא מצווה ולא עבירה, הן נקראות דיבור (מותר).
צורי שמח. הוא הבין שיש לו הרבה מה להגיד.

שלב ב': משחק רביעיות - טהרת הלשון (קבוצות)

- נחלק את הכיתה לקבוצות.
 - נאמר לתלמידים שכעת נשחק משחק רביעיות בנושא שמירת הלשון. כותרות הרביעיות הן הנושאים הכתובים על הלוח.
 - נסביר את הוראות המשחק :
 - משחק רביעיות טהרת הלשון מכיל 40 קלפים. הקלפים מחולקים לרביעיות בעשרה נושאים. כל ארבעה קלפים יוצרים סדרה של רביעיות מאותה כותרת.
 - מטרת המשחק : לצבור כמה שיותר "רביעיות" - סדרות של ארבעה כרטיסים שהכותרת שלהן זהה.
 - נסביר את מהלך המשחק :
 - מערבבים את כל הקלפים.
 - מחלקים לכל משתתף באופן אקראי ארבעה קלפים. שאר הקלפים מונחים במרכז בתור "קופה".
 - המשתתפים מנסים להשלים את סדרות ה"רביעיות" שבידם.
 - כל משתתף שואל בתורו את אחד המשתתפים האחרים אם יש ברשותו קלפים מקטגוריה מסוימת (בכל תור אפשר לשאול על קטגוריה אחת בלבד).
- אם לחבר יש קלף מתאים - השואל עובר לתת-קטגוריה, כלומר שואל על אחת משלושת האפשרויות הכתובות בכרטיס (בכל כרטיס תת-קטגוריה אחת צבועה באדום – עליה לא שואלים).
- אם בעל התור ניחש נכון גם את תת-הקטגוריה - החבר מעביר אליו את הכרטיס, והשואל זוכה בתור נוסף.
- אם לחבר אין קלפים בקטגוריה הנשאלת או שאין לו את תת-הקטגוריה המסוימת שעליה נשאל - השואל לוקח קלף נוסף מן הקופה ועוברים הלאה למשתתף הבא.

בע"ה
טהרת הלשון, שכבה צעירה
שיעור 11, מתבוננים ובונים, אני בוחר איך לדבר
מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

שחקן שהצליח להשיג ארבעה קלפים מאותה הקטגוריה, מראה זאת בתורו, וזוכה בתור נוסף.

○ המשחק מסתיים כאשר כל הקלפים מחולקים לסדרות.

○ המנצח הוא מי שיש לו הכי הרבה סדרות.

הצעה נוספת :

- נחלק את הכיתה לארבע קבוצות כך שכל קבוצה תתפקד כשחקן יחיד.
- נשחק את משחק הרביעיות.

סיכום : אני בוחר מה לדבר (עבודה יחידנית)

- נחלק את דפי משימת הסיכום (נספח 2).
- נבקש מהתלמידים להעתיק משפט חיובי מהנושאים שבמשחק או לכתוב משפט חיובי משלהם.
- נעטר את הכרטיסים ונתלה אותם לקישוט בכיתה.

נספח 1: משחק רביעיות

1

לשון הרע

1. נוֹנָה מְלַכְלֶכֶת.
2. חֲבֵרְנוּ קִמְצוֹן גָּדוֹל.
3. הַמּוֹרָה פֶּעֶסֶן.
4. יוֹסִי חָלַשׁ בַּלְמוּדִים.

בפסית' מחברנו הפסנתר כסוף,
אבל כמו שאנחנו חוכרים אותו, הוא לא הסכים.

1

לשון הרע

1. נוֹנָה מְלַכְלֶכֶת.
2. חֲבֵרְנוּ קִמְצוֹן גָּדוֹל.
3. הַמּוֹרָה פֶּעֶסֶן.
4. יוֹסִי חָלַשׁ בַּלְמוּדִים.

הילדה שוטפת ליצור בכתה מקוט מליכלכת

1

לשון הרע

1. נוֹנָה מְלַכְלֶכֶת.
2. חֲבֵרְנוּ קִמְצוֹן גָּדוֹל.
3. הַמּוֹרָה פֶּעֶסֶן.
4. יוֹסִי חָלַשׁ בַּלְמוּדִים.

לא כדאי ללמד עם חבר חיל

1

לשון הרע

1. נוֹנָה מְלַכְלֶכֶת.
2. חֲבֵרְנוּ קִמְצוֹן גָּדוֹל.
3. הַמּוֹרָה פֶּעֶסֶן.
4. יוֹסִי חָלַשׁ בַּלְמוּדִים.

המורה לטבע כען

נספח 1: משחק רביעיות

2

רְכִילוֹת

1. צֵלָה אָמְרָה לִי שְׂאֵת שִׁקְרָנִית.
2. שְׁמַעְתִּי שְׂמוֹכְרָנִי מְרַמֶּה אֶת הַקּוֹנִים.
3. אָמְרָה לִי שֶׁהַמּוֹרָה מַעֲנִישָׁה בְּלִי סֶבֶה.
4. אֶת חֵיבַת לְשֹׁמֵעַ עַל הַמְרִיבָה.

מִבֵּר מֵאִי סֵפֶר לִי מִדּוֹם שֶׁמֶץ מִהַשְׁכָּן מֵאִי
שֶׁמִּשְׁכָּר בְּטֶסֶתָה מֵאִי מִרְמָה אֶת הַקּוֹנִים

2

רְכִילוֹת

1. צֵלָה אָמְרָה לִי שְׂאֵת שִׁקְרָנִית.
2. שְׁמַעְתִּי שְׂמוֹכְרָנִי מְרַמֶּה אֶת הַקּוֹנִים.
3. אָמְרָה לִי שֶׁהַמּוֹרָה מַעֲנִישָׁה בְּלִי סֶבֶה.
4. אֶת חֵיבַת לְשֹׁמֵעַ עַל הַמְרִיבָה.

אֶת יוֹדֵעִת מִדּוֹם מִרְמָה לִי צֵלָה מִדּוֹם שִׁקְרָנִית

2

רְכִילוֹת

1. צֵלָה אָמְרָה לִי שְׂאֵת שִׁקְרָנִית.
2. שְׁמַעְתִּי שְׂמוֹכְרָנִי מְרַמֶּה אֶת הַקּוֹנִים.
3. אָמְרָה לִי שֶׁהַמּוֹרָה מַעֲנִישָׁה בְּלִי סֶבֶה.
4. אֶת חֵיבַת לְשֹׁמֵעַ עַל הַמְרִיבָה.

אֶת חֵיבַת לְשֹׁמֵעַ אִיזוֹ מְרִיבָה מִיָּמֶה חִיִּים בִּכְתֵּם

2

רְכִילוֹת

1. צֵלָה אָמְרָה לִי שְׂאֵת שִׁקְרָנִית.
2. שְׁמַעְתִּי שְׂמוֹכְרָנִי מְרַמֶּה אֶת הַקּוֹנִים.
3. אָמְרָה לִי שֶׁהַמּוֹרָה מַעֲנִישָׁה בְּלִי סֶבֶה.
4. אֶת חֵיבַת לְשֹׁמֵעַ עַל הַמְרִיבָה.

אִיזוֹ לִי מְרִיבָה
מַעֲנִישָׁה בְּלִי סֶבֶה

נספח 1: משחק רביעי

3

דבור של מצנה

1. הרי זו תלה.
2. האם תוכל לבנות סכה לאשה האלמנה?
3. האם תוכל לתת צדקה להכנסת כלה?
4. הנכם מזמנים לסעדת מצנה.

3

דבור של מצנה

1. הרי זו תלה.
2. האם תוכל לבנות סכה לאשה האלמנה?
3. האם תוכל לתת צדקה להכנסת כלה?
4. הנכם מזמנים לסעדת מצנה.

3

דבור של מצנה

1. הרי זו תלה.
2. האם תוכל לבנות סכה לאשה האלמנה?
3. האם תוכל לתת צדקה להכנסת כלה?
4. הנכם מזמנים לסעדת מצנה.

3

דבור של מצנה

1. הרי זו תלה.
2. האם תוכל לבנות סכה לאשה האלמנה?
3. האם תוכל לתת צדקה להכנסת כלה?
4. הנכם מזמנים לסעדת מצנה.

נספח 1: משחק רביעיות

4

הוצאת שם רע

1. השכנה פזרה את הזבל.
2. השכן מבטל את זמנו.
3. חגי דחף את יואב והפיל אותו.
4. הם זרקו אבן ושברו בכונה את החלון.

השכן שלי כל הזמן מתבטל

האם באמת מור כהן מבטל את זמנו?

4

הוצאת שם רע

1. השכנה פזרה את הזבל.
2. השכן מבטל את זמנו.
3. חגי דחף את יואב והפיל אותו.
4. הם זרקו אבן ושברו בכונה את החלון.

הילדה שלי השכנים טוב פזרה את האשפה בשכונה

מי באמת פזר את הזבל?

4

הוצאת שם רע

1. השכנה פזרה את הזבל.
2. השכן מבטל את זמנו.
3. חגי דחף את יואב והפיל אותו.
4. הם זרקו אבן ושברו בכונה את החלון.

הילדים מהכיתה השליש שברו את החלון בקלנה

האמנם הוא נשבר בכונה?

4

הוצאת שם רע

1. השכנה פזרה את הזבל.
2. השכן מבטל את זמנו.
3. חגי דחף את יואב והפיל אותו.
4. הם זרקו אבן ושברו בכונה את החלון.

הוא נפל כי הילד עם חקמה דחף אותו

האם באמת חגי דחף את יואב?

נספח ו: משחק רביעי

5

דבור מעודד

1. התאמני ובסוף תראי שתצליחי.
2. בע"ה אתה תתחזק ותבריא.
3. בע"ה אתה תבין את הפרשה.
4. הכל לטובה.

5

דבור מעודד

1. התאמני ובסוף תראי שתצליחי.
2. בע"ה אתה תתחזק ותבריא.
3. בע"ה אתה תבין את הפרשה.
4. הכל לטובה.

5

דבור מעודד

1. התאמני ובסוף תראי שתצליחי.
2. בע"ה אתה תתחזק ותבריא.
3. בע"ה אתה תבין את הפרשה.
4. הכל לטובה.

5

דבור מעודד

1. התאמני ובסוף תראי שתצליחי.
2. בע"ה אתה תתחזק ותבריא.
3. בע"ה אתה תבין את הפרשה.
4. הכל לטובה.

נספח 1: משחק רביעיזות

6

דבור מברך

1. שתופי לעלות לבית המקדש.
2. מועדים לשמחה ולגאולה שלמה.
3. בהצלחה.
4. ישימך אלקים כאפרים וכמנשה.

מועדים לשמחה ולגאולה שלמה

6

דבור מברך

1. שתופי לעלות לבית המקדש.
2. מועדים לשמחה ולגאולה שלמה.
3. בהצלחה.
4. ישימך אלקים כאפרים וכמנשה.

שתופי לעלות לבית המקדש

6

דבור מברך

1. שתופי לעלות לבית המקדש.
2. מועדים לשמחה ולגאולה שלמה.
3. בהצלחה.
4. ישימך אלקים כאפרים וכמנשה.

ישימך אלקים כאפרים וכמנשה

6

דבור מברך

1. שתופי לעלות לבית המקדש.
2. מועדים לשמחה ולגאולה שלמה.
3. בהצלחה.
4. ישימך אלקים כאפרים וכמנשה.

עלית ה' מנשה ידבר

נספח 1: משחק רביעיזות

7

דבור מתר

1. אִיזָה יוֹם נָעים.
2. הִידָד ! סִימָתִי אֶת עֲבוֹדָתִי.
3. הִיָּה מְשֻׁחַק נִהְדָּר.
4. אֶתְמוֹל כָּאָבָה לִי הָרָגֵל.

7

דבור מתר

1. אִיזָה יוֹם נָעים.
2. הִידָד ! סִימָתִי אֶת עֲבוֹדָתִי.
3. הִיָּה מְשֻׁחַק נִהְדָּר.
4. אֶתְמוֹל כָּאָבָה לִי הָרָגֵל.

7

דבור מתר

1. אִיזָה יוֹם נָעים.
2. הִידָד ! סִימָתִי אֶת עֲבוֹדָתִי.
3. הִיָּה מְשֻׁחַק נִהְדָּר.
4. אֶתְמוֹל כָּאָבָה לִי הָרָגֵל.

7

דבור מתר

1. אִיזָה יוֹם נָעים.
2. הִידָד ! סִימָתִי אֶת עֲבוֹדָתִי.
3. הִיָּה מְשֻׁחַק נִהְדָּר.
4. אֶתְמוֹל כָּאָבָה לִי הָרָגֵל.

נספח 1: משחק רביעיית

8

דבור של קדשה

1. לכבוד שבת קדש.
2. דבר תורה בפסעדה.
3. חבורת תהלים.
4. שינון משניות.

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ..."

8

דבור של קדשה

1. לכבוד שבת קדש.
2. דבר תורה בפסעדה.
3. חבורת תהלים.
4. שינון משניות.

8

דבור של קדשה

1. לכבוד שבת קדש.
2. דבר תורה בפסעדה.
3. חבורת תהלים.
4. שינון משניות.

"משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע..."

8

דבור של קדשה

1. לכבוד שבת קדש.
2. דבר תורה בפסעדה.
3. חבורת תהלים.
4. שינון משניות.

"שיר השירים אשא עיני אל הסרים מאין: בוא עזרי"

נספח 1: משחק רביעייות

9

לשון תפלה

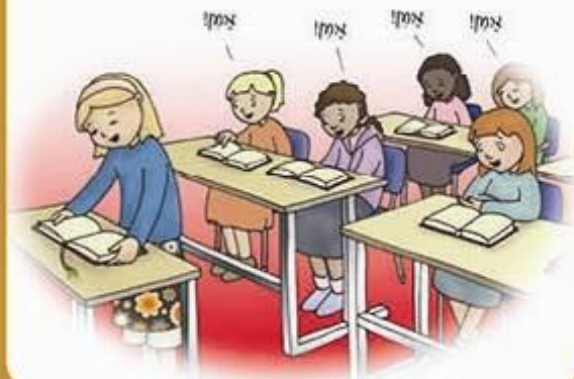
1. עונים אמן.
2. אומרים קדיש.
3. מברכים לפני האכילה.
4. אל נא רפא נא לה.

9

לשון תפלה

1. עונים אמן.
2. אומרים קדיש.
3. מברכים לפני האכילה.
4. אל נא רפא נא לה.

9

לשון תפלה

1. עונים אמן.
2. אומרים קדיש.
3. מברכים לפני האכילה.
4. אל נא רפא נא לה.

9

לשון תפלה

1. עונים אמן.
2. אומרים קדיש.
3. מברכים לפני האכילה.
4. אל נא רפא נא לה.

נספח 2: אני בוחר איך לדבר

העתק מהמשחק משפט חיובי שאהבתי

10

הכרטיס שלי

10

הכרטיס שלי

